

УДК 349.2
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2023.2>

Г. А. Волошкевич
orcid.org/0000-0003-2729-251X
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

СПРОБА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ВІЙСЬКОВОГО СУДУ ПРИСЯЖНИХ В ХОДІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВО-СУДОВОГО СТАТУТУ 1867 РОКУ

Актуальність проблеми. В сучасній Україні дедалі активніше ведеться дискусія про необхідність повернення військових судів. Сьогодні маємо десятки різноманітних публікацій, петицій на сайті Президента України, а також звернень від військових та громадських діячів щодо необхідності відновлення скасованого в Україні у 2010 році інституту військового суду. На думку прихильників реставрації цього інституту, військові суди є невід'ємною частиною системи захисту прав та законних інтересів військово-службовців у багатьох розвинутих країнах світу та Європи. Вони сприятимуть судовому захисту прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану, кращому застосуванню гарантій справедливого судового розгляду, соціальної стабільності та режиму законності у державі, що мають реалізовуватися винятково засобами правового характеру. Водночас, необхідно не просто відновити військовий суд, але й здійснити модернізацію військового судочинства, наповнивши його новими прогресивними елементами, що відповідають вимогам сучасної правової держави. Одним з таких елементів може стати військовий суд присяжних, який наразі також поширений у багатьох країнах світу. У зв'язку з вищезазначеним, актуальним буде розглянути історичний досвід російської держави, у складі якої тривалий час перебували українські землі, щодо спроби впровадження інституту присяжних у модель військового судочинства під час підготовки Військово-судової реформи 1867 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика становлення та функціонування військових судів та намагання запровадити інститут військових присяжних засідателів залишається майже не розкритою, як у вітчизняній, так і зарубіжній літературі. У дореволюційний період, законодавство обмежувало обговорення діяльності військових судів, тож світ побачило лише кілька праць з цієї проблематики, зокрема роботи С. Абрамович-Барановського, , І. Іллюстрова , І. Шегловітова. У радянський період військова юстиція практично випала з поля зору дослідників, виняток становить лише робота П. А. Зайончковського присвячена військовим реформам кінця XIX ст.

З початком 90-х рр. XX ст. починають з'являтися публікації присвячені функціонуванню військових судів на теренах України. Окремі питання військового судочинства були здійснені у дослідженнях А. Ярмиша, С. Оверчука, В. Сердюка, О. Ткачука, В. Шевченко, О. Пилипенко, І. Філінюка. У зарубіжній літературі можна відмітити публікації Aurele J. Violette, John W. Curran, Thomas E. Plank, Nikolai P. Kovalev, які присвячені історії військового судочинства у дореволюційній Росії. Водночас, слід констатувати, що історія впровадження суду присяжних у системі військової юстиції майже не розкривається у цих роботах, і про неї лише побіжно згадується у контексті загальної військово-судової реформи XIX ст.

У запропонованій статті ставиться за мету відтворити та проаналізувати спроби впровадження інституту суду присяжних у системі військової юстиції Російської імперії під час розробки Військово-судового статуту 1867 року, визначивши історичні передумови його появи, склад, порядок утворення, вимоги до кандидатів на посаду присяжних тощо.

Виклад основного матеріалу. Друга половина XIX ст. привнесла з собою потребу у реформуванні системи військової юстиції. Серед основних факторів, що визначали необхідність реформування судів у армії, можна виділити недосконалість старої судової системи, необхідність узгодження системи військової юстиції з змінами що відбулися внаслідок загальної Судової реформи 1864 р.; прагнення наблизити систему військового судочинства до прогресивних європейських моделей.

Недосконалість старої армійської судової системи у першу чергу була пов'язана з відсутністю гарантій незалежності та самостійності військових судів під час виконання ними своїх функцій. Діюча до середини XIX ст. судова модель передбачала залучення в якості судів представників офіцерського корпусу та надання їм право на здійснення відправлення правосуддя. Звісно, що, у більшості випадків, такі особи, не мали належного рівня правової освіти, а в ряді випадків і загальної освіти, як такої, що безумовно негативно позначалося на якості та аргументо-

ваності судових рішень. Крім того, офіцери, що тимчасово виконували функції суддів, продовжували знаходитися у підпорядкуванні вищестоящих офіцерів, що суттєво зменшувало їх рівень незалежності, а отже і об'єктивності. Так, даючи оцінку діяльності цих судових установ, військовий юрист М. Хитрово, приходив до наступного висновку: «Слід вважати доведеним той факт, що військово-судові комісії, сформовані з офіцерів, які не мають жодної юридичної підготовки, були сліпими виконавцями волі обер-аудиторів, які знаходились при цих комісіях, а ті, в свою чергу, знаходились в залежності не лише від генерал-аудитора але й військово-адміністративної влади, а тому військово-судові комісії по відношенню до правосуддя навряд чи можуть бути визнані компетентними» [1, с. 88].

Заходи з модернізації судової системи Російської імперії, які увійшли в історію під загальною назвою Судова реформа 1864 року, також не могли не вплинути систему військової юстиції. Насамперед, основним завданням ставало приведення військової юстиції у відповідність з оновленими засадами судочинства та судоустрою, які базувалися на нових принципах буржуазного права. Це, зокрема чітко простежується у передмові до матеріалів з підготовки Військово-судового статуту 1867 року (далі – Статуту 1867 р.), автори якого визнавали і вказували на необхідність зближення загальної (цивільної) та спеціальної (військової) судової системи на засадах нового правосуддя: «здійснити корінну перебудову військово-судової системи, прагнучи, наскільки це можливо по особливостям військового відомства, привести її у відповідність тим головним засадам на яких встановлено загальне кримінальне правосуддя в Імперії» [2, с. 907].

Ще однією причиною реформування суду розглядалася необхідність гуманізації судового процесу та забезпечення більш справедливого судочинства у військових судах, наблизивши його до стандартів європейських держав, які набагато випереджали архаїчну російську модель. У підготовленій П. Глебовим пояснювальній записці щодо необхідності прийняття «Устава морського судоустрою та судочинства», відзначалося що більшість моряків та офіцерів перебуваючи за кордоном приходять до висновку, що військова судова система європейських країн набагато краще захищає військовослужбовців аніж російська [3, с. 40]. Зарубіжні дослідники відзначають, що Глебов мав великий вплив на одного з ідеолога військових реформ Константина Миколайовича і прагнув здійснити демократизацію військового судочинства, зробити суд більш гуманним, об'єктивним та незалежним [4, с. 592].

Водночас, подолання вищезазначених проблем та досягнення поставлених завдань не

повинно було відбуватися за рахунок зменшення військової дисципліни, на чому наполягало і військовоє, і політичне керівництво. У 1862 році за наказом російського імператора була створена спеціальна комісія на чолі з ад'ютантом Крижанівським, якій було доручено оновити систему військової юстиції, наблизивши її до системи загального судочинства, водночас визначалося, що з «положень загальних судів повинні бути прийняті лише ті, що не суперечать військовим вимогам», а вся «судово-каральна влада повинна бути зосереджена в руках військових начальників» [2, с. 919].

Оновлена структура військових судових установ відповідно до задуму реформаторів повинна була включати в себе: полкові суди, військово-окружні суди та Головний військовий суд. При цьому, полковий суд, який виступав аналогом мирового суду повинен був розглядати більшість нескладних справ щодо правопорушень, які вчинялися нижчими чинами, і передбачали переважно виправні покарання, які відрізнялися від кримінальних більш м'якими санкціями та не тягнули за собою позбавлення прав. Військово-окружні суди, по аналогії з цивільними окружними судами, розглядали правопорушення, що не увійшли до юрисдикції мирових судів, а також у їх виключному віданні знаходилися справи про державні злочини військовослужбовців та цивільних осіб, у випадку оголошення надзвичайного стану у відповідній місцевості [2, с. 24]. На перший погляд, представники комісії послідовно реалізували поставлене перед ними імператорською владою завдання наближення загальної та військової юстиції. Однак, у питанні запровадження в системі військової юстиції одного з головних елементів судової реформи – суду присяжних, серед членів комісії виникли суттєві дискусії, обумовлені суперечливими поглядами на суть і завдання даного інституту.

Поява суду присяжних у загальних судах Російської імперії, на погляд дослідників, була обумовлена прагненням демократизувати судову систему, зменшити рівень її залежності від адміністрації, захистити права обвинуваченого, підвищити рівень довіри населення до суду тощо. Аналогічні за своєю суттю завдання стояли і перед реформаторами військової юстиції. Тож не дивно, що питання щодо можливості запровадження у військових судах спеціальної моделі суду присяжних стало предметом детального розгляду комісії. Пов'язано це було з декількома факторами. По-перше, загальна установка розробникам Статуту 1867 року була, як ми знаємо, зближення засад військового та загального кримінального судочинства. Інститут присяжних посідав центральне місце у оновленому судовому процесі, тож комісія Крижанівського не могла

обійти його увагою. По-друге, це могло сприяти підвищенню авторитету військового суду та довіри до його рішень, виключити звинувачення у необ'єктивності та упередженості суддів-офіцерів. Звісно, на перший погляд, ідея залучення простих солдатів та унтер-офіцерів до судочинства у військових судах у середині XIX ст. могла здатися революційною, але насправді вона спиралася на певні історичні традиції та досвід зарубіжних країн. Якщо вести мову про українські території, то традиції «народного судочинства» у військових справах мали глибокі історичні корені і, зокрема, були поширені у середовищі українського козацтва з його загальновідомим принципом «де троє козаків, там двоє третього судять». В Європі протягом XVIII–XIX ст. ряд країн розробили та впровадили національні моделі військових судів присяжних. Однією з перших країн, яка запровадила подібну модель, стала Франція. В ході Великої французької буржуазної революції виникає ідея демократизації системи військового судочинства, встановлення над ним контролю зі сторони громадськості для забезпечення більшої справедливості та гуманності. У 1790 році було прийнято Закон про військові суди, який передбачав участь цивільних присяжних при розгляді військових кримінальних справ [5]. Після приходу до влади Директорії у 1796 році цей інститут було ліквідовано. Офіційною причиною цього рішення проголошувалась недосконалість та нефективність військових присяжних, як «виявляли пристрасність при винесенні вироків», невідповідність подібної форми судочинства вимогам військової системи та підірив військової дисципліни [2, с. 144]. Останнє, вочевидь було пов'язано з збільшенням кількості виправдальних вироків насамперед для осіб з рядового складу, що викликало невдоволення у офіцерському корпусі і стало справжньою причиною ліквідації інституту військових присяжних. Водночас, в подальшій історії Франції, зокрема у 1815 та 1848 роках, військові присяжні знову вводилися у судовий процес, хоча і в цьому випадку їх історія існування виявлялася нетривалою. Особливістю французької моделі військового суду стало залучення присяжних не лише до винесення рішення щодо наявності чи відсутності вини у діях особи, але й залучення їх до прийняття рішення про застосування закону (кваліфікації діяння, вибору санкції тощо).

Досвід Франції у організації військових судів присяжних був перейнятий рядом європейських держав. Так, у 30-х роках XIX ст. подібні суди створюються у Нідерландах та Бельгії. Тривалий час, до 1889 року військові суди присяжних існували у Швейцарії. [6, с. 46]. Водночас, швейцарська модель військового суду присяжних, на відміну від французького, базувалася на жор-

сткому розподілі функцій присяжних. Останні лише виносили вирок, однак не могли втручатися у питання застосування законів.

Говорячи про становлення інституту військових присяжних у Європі слід відзначити два моменти. По-перше, їх історія як правило була пов'язана у XIX столітті з періодами революцій, коли прагнення демократизувати суспільне життя проникало, в тому числі, і у військову сферу. По-друге, існування подібних судів присяжних виявлялася достатньо нетривалим явищем, що було пов'язано з поширеним у XIX ст. поглядам на армію, як установу з жорсткою ієрархічною дисципліною, тож участь нижчих чинів у здійсненні судочинства, зокрема і над офіцерами, розглядалися як неприпустиме явище.

Питання щодо можливого розширення складу суду та створення військового суду присяжних породило чимало суперечок і дискусій поміж членами комісії Крижанівського. З самого початку, комісія прийшла до висновку, що присяжні є одним з чотирьох головних елементів нового судоустрою, а отже «можуть бути прийняті з деякими лише змінами і для військових судів» [2, с. 26]. Однак, коли мова зайшла про практичну реалізацію цього положення виявилось, що в середовищі розробників Статуту відсутній єдиний підхід до розуміння моделі майбутнього військового суду присяжних. Так, з самого початку була відкинута ідея залучення до військового судочинства представників з невійськової сфери, натомість дебати розгорнулися з приводу реалізації французької чи швейцарської моделі. Спочатку перевага віддавалася швейцарській моделі, оскільки допуск військових без належного рівня юридичних знань до вирішення специфічних правових питань породив, за висловом членів Комісії «низку вельми суперечливих вироків» і є однією з «слабких сторін французького судочинства» [2, с. 26].

Взята за основу швейцарська модель призвела до появи у проекті Статуту 1867 р. інституту тимчасових членів військових судів, які повинні були виконувати функції присяжних засідателів загальних судів. Суть пропозицій зводилася до наступного – у кожному суді повинна була з'явитися колегія з тимчасових членів воєнного суду. Кількість цих членів становила 6 осіб, що було вдвічі меншим у порівнянні з діючим судом присяжних. Тимчасові члени суду призначалися виключно з офіцерського складу два штаб-офіцери і чотири обер-офіцери. Однак, оскільки планувалося можливість здійснення відводу тимчасових членів, так само як і присяжних у загальних судах, то на кожне засідання від корпусу чи округу планувалося збільшувати кількість кандидатів вдвічі – чотири штаб-офіцери та вісім обер-офіцерів [2, с. 35].

В ході обговорення порядку формування кандидатів на посаду тимчасових членів, було вирішено відмовитися від існуючих у загальних судах моделей за вибором чи у порядку черговості, оскільки вони не узгоджувалися з практикою військового життя та армійською дисципліною. Натомість було запропоновано формувати тимчасових суддів з числа осіб, призначених командуванням військової частини. З метою забезпечити відбір гідних кандидатів передбачалося встановити низку обов'язкових цензів.

Службовий ценз. Формування військових присяжних повинно було відбуватися з числа виключно офіцерського складу, насамперед кадрових офіцерів у ранзі штаб-офіцера або обер-офіцера. В ході роботи комісії обговорювалося можливість залучення до відправлення судочинства представників нижчих чинів, насамперед унтер-офіцерів у справах де підсудним буде виступати рядові військовослужбовці. Відстоюючи свою позицію, прихильники демократизації суду наголошували на наявності позитивного європейського досвіду, зокрема вказуючи на практику формування військових судів у Франції, де судді з числа унтер-офіцерів мали право розглядати справи за участю рядового та унтер-офіцерського складу, усуваючись від судочинства лише у випадках розгляду справ офіцерських чинів [7, с. 45–46]. Однак, ідея допуску рядового складу не була прихильно сприйнята багатьма членами комісії, і переважна більшість схилилася до збереження норми про обов'язковість офіцерського звання для виконання обов'язків присяжного. Додатково ставилася вимога, щодо тривалості перебування на армійській службі – не менше 8 років загального стажу служби та не менше 4 років строювої служби, або командування військовим підрозділом не менше 3-х років.

Якщо заборона обрання рядового складу була кроком назад у порівнянні з демократичними перетвореннями судової реформи 1864 року, то підвищення вимог до офіцерського складу в контексті наявності у них військового досвіду слід визнати позитивним рішенням, оскільки забезпечувала участь у судочинстві осіб добре знайомих з реаліями армійського життя і розуміючих тонкощі військових відносин.

Моральний ценз. В першу чергу мова йде про відсутність судимості. Не дозволялось обирати на посади суддів осіб, що притягувалися до відповідальності за вчинене правопорушення і були визнанні винними або ж залишені під підозрою. Водночас, передбачалося усунення з числа кандидатів, осіб, що запламували себе негідною поведінкою та вчинили дії аморального характеру.

Наявність юридичних знань, як і у випадку з цивільними присяжними не вважалося обов'язковим. Розробники Уставу цілком слушно вва-

жали, що «при вирішенні подібного питання [наявності чи відсутності вини – Авт.] не так потрібно знання закону, скільки сумлінність, безсторонність і душевне переконання тож будь-який штаб і обер-офіцер, добре знайомий з правилами військової служби, який звик до поваги дисципліни і не захоплюється юнацькими мріями і нездійсненими мріями, може бути тимчасовим членом будь-якого військового суду» [2, с. 34].

Проект Статуту 1867 року передбачав постійну ротацію тимчасових членів суду, які повинні були виконувати свої обов'язки протягом чотирьох місяців. На думку законодавців, подібна процедура зробить виконання обов'язків військового присяжного необтяжливими для офіцерів і сприятиме незалежності членів журі. Зрубіжні дослідники підкреслюють що запровадження подібної ротації було інноваційним для царської Росії (the first time in history of military courts in Russia introduced a system of rotation of lay judges) і фактично наближало їх до присяжних цивільних судів («The process of selection of lay military judges for each term was similar to the selection jurors in the 19th century») [8, с. 12].

В ході роботи комісії постало питання які функції повинні виконувати тимчасові члени військового суду та якими повноваженнями вони будуть наділятися. При вирішенні цього питання за основу був узятий досвід швейцарського та французького суду де тимчасові члени військових судів виконували функцію присяжних, а вирішення питання призначення покарання здійснював професійний військовий юрист [4, с. 594]. Така модель дійсно найкраще відповідала потребам та можливостям російської держави, оскільки: наближала модель судочинства у військовому суді до загальної судової моделі; не потребувала додаткового фінансового та кадрового навантаження на державу, яке могло б виникнути в разі необхідності залучати на посади тимчасових судів людей з вищою освітою (така необхідність виникала б в разі наділення тимчасових членів рівними правами з військовим суддею). Згідно з розробленими пропозиціями у реформованих російських військових судах повинні були вирішувати питання про наявність чи відсутність вини у діях підсудного, тоді як вирішення питання кваліфікації діяння, визначення покарання та інш. залишалося у розпорядженні військового судді-юриста [4, с. 594]. В ході обговорення постало і питання чи не призведе поява присяжних до підриву військової дисципліни, в разі якщо присяжні будуть не визнавати вину особи і ставитимуть тим самим під сумнів компетенцію офіцера який ініціював розгляд справи. Було вирішено, що цієї небезпеки можна уникнути, якщо забезпечити ретель-

ний підбір кадрів присяжних, зокрема шляхом запровадження суворого цензу та надання право визначати кандидатури присяжних їх безпосередньому військовому начальству [2, с. 27]. Водночас, слід відзначити, що подібна модель нового військового суду не знайшла підтримки у частини членів комісії, і дванадцять осіб, а загалом комісія нараховувала тридцять одного члена, виступили за розширення повноважень тимчасових суддів, перетворивши їх де-факто на додаткових судів судової колегії – «допустити тимчасових членів лише до укомплектування постійних, поклавши на них однакові обов'язки по вирішенню справ з постійними членами судів».

Модель військового суду присяжних запропонована членами комісії не була у підсумку впроваджена в життя, оскільки в остаточній редакції норми що визначали правовий статус тимчасових членів військово-окружних судів значно змінили свій зміст, а самі тимчасові члени фактично перетворилися з присяжних на додаткових членів суду [9, с. 10].

Висновки. Таким чином, аналіз пропозицій членів комісії з питання розробки нового Уставу дозволяють говорити, що запропонована ними модель суду за участю тимчасових військових суддів була дуже наближена до моделі суду присяжних, зокрема: колегіальний характер, розмежування повноважень професійного судді та тимчасових членів, зокрема надання останнім виключного права вирішувати питання про вину обвинуваченого, можливість відводу тимчасових суддів тощо. Зважаючи на вищесказане, цілком зрозумілим виглядає використання в англійській літературі терміну «jury» по відношенню до тимчасових суддів та ототожнення їх з присяжними засідателями [4, с. 586–603; 8]. Водночас, існували і суттєві відмінності. Чисельність тимчасового складу окружного суду була меншою за кількість присяжних засідателів у загальних судах. Доступ до тимчасових суддів із представників нижчих верств суспільства був обмежений, вони набиралися виключно з числа офіцерів, Надання права призначати присяжних до військового начальства замість виборчої процедури.

Література

1. Хитрово Н.П. Русский военно-уголовный процесс. Его возможная реорганизация и возможная реорганизация военной юстиции и военно-юридической академии, М. 1900. 160 с.
2. Сборник законодательных работ по составлению Военно-судебного устава. Санктпетербург: 1867. XV. 936 с.
3. Глебов П. Введение или объяснительная записка к проекту Устава морского судостроительства и судопроизводства. Морской сборник, № 5, 1860.
4. Aurele J. Violette. Judicial Reforms in the Russian Navy during the 'Era of Great Reforms': The Reform Act of 1867 and the Abolition of Corporal

Punishment / The Slavonic and East European Review, Vol. 56, No. 4 (Oct., 1978), pp. 586-603 <https://www.jstor.org/stable/4207723?seq=12>

5. Charles H. Hammond, Jr The French Revolution and the Enlightening of Military Justice. *Western Society for French History*. 2006. Vol.34 <http://hdl.handle.net/2027/spo.0642292.0034.008>

6. Щегловитов И.Г. Суд присяжных. *Журнал Министерства юстиции*. 1913. № 9.

7. Абрамович-Барановский С. С. Значение военного начальства в военно-уголовном судопроизводстве. Санкт-Петербург: Тип. Д. В. Чичинадзе, 1896. 470 с.

8. Nikolai P. Kovalev, "Trial by Jury in Russian Military Courts", *The Journal of Power Institutions in Post-Soviet Societies* [Online], Issue 8 | 2008, Online since 14 July 2008, connection on 04 December 2023. URL: DOI: <https://doi.org/10.4000/pipss.1533>.

9. Волошкевич Г. А. Військово-окружні суди українських губерній у системі військової юстиції Російської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.), *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. № 3(44). С. 8-13 DOI <https://doi.org/10.32782/ryuv.v3.2022.2>.

Анотація

Волошкевич Г. А. Спроба впровадження інституту військового суду присяжних в ході підготовки Військово-судового статуту 1867 року. – Стаття.

Метою статті є аналіз спроби впровадження інституту суду присяжних у системі військової юстиції Російської імперії під час розробки Військово-судового статуту 1867 року, визначивши історичні передумови його появи, склад, порядок утворення, вимоги до кандидатів на посаду присяжних тощо.

Наукова новизна дослідження зумовлена тим, що стаття є сучасним науковим дослідженням, у якому визначено та охарактеризовано історико-правові аспекти спроби впровадження інституту суду присяжних у систему військової юстиції Російської імперії.

Встановлено, що необхідність демократизації та гуманізації військового судового процесу, наближення його до вимог і принципів загального судового процесу, обумовив появу інституту тимчасових членів військово-окружних судів, які повинні були виконувати функції журі присяжних. Спільними рисами з існуючими судами присяжних в загальних судах стало: колегіальний характер, функціональне призначення – встановлення вини чи невинуватості особи, розмежування функцій судді та тимчасового члену суду.

Водночас, існували і суттєві відмінності. Чисельність тимчасового складу окружного суду була меншою за кількість присяжних засідателів у загальних судах. Доступ до тимчасових суддів із представників нижчих верств суспільства був обмежений, вони набиралися виключно з числа офіцерів, Надання права призначати присяжних до військового начальства замість виборчої процедури.

Зроблено висновок, що під час розробки Військово-судового статуту 1867 р. була зроблена певна спроба втілити ідеї Судових уставів 1864 р. у діяльності органів військової юстиції. У зв'язку з цим передбачалося запровадити певний аналог присяжних засідателів у військових судах Російської імперії шляхом створення у військових судах тимчасових суддів, які б вирішували лише питання про винність чи невинуватість підсудного, але ідея не була реалізована.

Ключові слова: військова присяжна, тимчасові члени військового суду військова юстиція, військово-окружні суди, Військово-судовий статут, судді.

Summary

Voloshkevych H. A. Steps to implementation the institution of the jury trial during the development of the Military Judicial Charter of 1867. – Article.

The purpose of the article is to analyze the introduction of the institution of the jury trial in the system of military justice of the Russian Empire during the development of the Military Judicial Charter of 1867, determining the historical prerequisites for its appearance, composition, order of formation, requirements for candidates for the position of jury, etc.

The scientific novelty of the study is stipulated by the fact that the article is a modern scientific study in which the peculiarities of the historical and legal aspects of the attempt to introduce the institution of the jury trial into the system of military justice of the Russian Empire are characterized.

It was established that the need to democratize and humanize the military court process, bring it closer to the requirements and principles of the general court process, caused the emergence of the institute of temporary members of military district courts, who were supposed to perform the functions of a jury. Common features with the existing jury trials in the general courts were:

collegial nature, functional purpose – establishing the guilt or innocence of a person, distinguishing between the functions of a judge and a temporary member of the court.

At the same time, there were significant differences. The number of temporary members of the district court was smaller than the number of jurors in general courts. Access to temporary judges from representatives of the lower strata of society was limited, they were recruited exclusively from among officers, Granting the right to appoint jurors to the military authorities instead of the electoral procedure.

At the same time it was discovered that during the development of the Military Judicial Charter of 1867, a certain attempt to implement the ideas of the Judicial Charters of 1864 in the activities of military justice bodies was made. In this connection it was intended to introduce a certain analog of jurors in the military courts of the Russian Empire by having temporary judges in the military courts who would only decide the question of the defendant's guilt or innocence, but the idea was not realized

Key words: military juries, temporary members of the military court, military justice, military district courts, Military Court Statute, judges.